

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštne proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 28.

V Ljubljani, dne 13. julija 1906.

Leto IX.

NASLOVI:

Za vse dopise, rokopise, pisma, tičoča se lista: **Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.**

Za denarne posiljatve, naročila, reklamacije, inserate i. t. d.:

Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Franciskanske ulice štev. 8/I.

Dualizem.

Na Ogrskem in na Hrvaškem pač ni več žive duše, ki bi se še ogrevala za dualizem, dasiravno so imeli Madjari od te državne uredbe nedvomno veliko korist. V Avstriji, to se pravi v »kraljestvih in deželah, zastopanih v državnem zboru«, žive še posamezniki, ki smatrajo to institucijo za največjo državniško modrost in ki fatalistično verujejo, da bode ohranjena za večnost. Število teh čudnih optimistov je pač pičlo, ali ravno zadnje delegacijsko zasedanje pokazalo, da še eksistirajo. Več je seveda tistih, ki so izgubili staro vero, pa trdijo, da ne gre več tako naprej.

Ta trditev je gotovo resnična. Ali drugo je vprašanje, kako naj gre naprej. V izpoznanju nevzdržljivosti dosedanjega sistema ni nič težavnega; vsa težava tiči v vprašanju bodočnosti in ta težava je tem večja, ker ni v Avstriji nobene jasnosti, onkraj Litve in Sultana pa vsekakor premalo. Z zmago neodvisne stranke na Ogrskem in koalirane opozicije na Hrvaškem ni situacija nikakor tako razbi-

strena, kakor se večinoma sodi. Kajti če je Košutovcem personalna unija ideal, je treba vpoštevati, da obsega tudi personalna unija lahko različne stvari in da končno tudi še ni popolnoma gladka tista pot, po kateri se pride do nje.

Vprašanje pa je tako važno, da je površnost in nemarnost, s katerega se pretresa, naravnost pregrešna. Važno je tudi za delavce, prvič ker so oni tudi del prebivalstva, katerega se tiče stvar in drugič, ker imajo delavci pri tem posebne interese. Tretjič pa tudi zato, ker socialna politika gotovo ne pride v pravi tir, dokler bodo neprenehoma vihrala državna vprašanja po političnem zrakcu. Delavcem pa ne more zadostovati, da zahtevajo socialne reforme. Ravno socialisti, ki vedno uvažujejo razmere in njih upliv na razvoj, morajo pomagati, da postanejo tla godna za rešitev proletarskih interesov.

Nekdaj je bila usoda držav odvisna od dinastij. Narodi so bili podložniki vladarjev, niso imeli lastne volje, prepuščali so svoje življenje kronanim glavam, odnosno tistim, ki so upivali nanje in so mirno sprejemali, kar je višja moč prinesla. Dasi so takorekoč minoli časi absolutizma in fevdalizma, je atavizem tuintam vendar tako močan, da postavljajo nekateri interese dinastij nad vse in premotrujejo vsako državno vprašanje z dinastičnega stališča. Domišljajo si, da zahteva to lojalnost, pa se ne spomnijo, da je pravzaprav žaljivo za vladarja, če se vedno misli zanj, kakor da ne zna sama krona izpoznati in varovati svojih interesov. To je tudi njena lastna naloga, za katero nimajo skrbeti

tisti, ki so poklicani, da zastopajo koristi ljudstva.

Za modernega političarja ne more biti vprašanje, kako je treba urediti monarhijo, da bode najbolje za dinastijo in da bode varovana bajeslovna »velevlast«, temveč le, kaj zahtevajo interesi ljudstva in kako se jih mora najbolje uveljaviti.

Vse kar je bilo in kar je, je ničevno spričo pravice živega ljudstva in njegovega potomstva. Neopravičen je vsled tega tisti historizem, ki hoče restavrirati preteklost, četudi v kakšni modificirani obliki, le zato, ker je tista preteklost nekoč ekzistirala. Vsaka zgodovinska pravica pada v prah pred pravico sedanjosti potrebe, vsaka oblika preteklosti ali sedanjosti izgubi pravo na obstanek, ako ovira razvoj živega.

To je treba omeniti v Avstriji, kjer nihče ne dela politike brez predsodkov in predpostavkov, temveč je vse v nekem smislu konservativno. Vsakdo ima svoje »stališče«, ki je aprioristično določeno in s katerega se ne umakne, če se tudi vse okrog pogreza. Tako imamo celo vrsto političnih sistemov, samo resnično narodne, ljudske politike nimamo. In zato vlada tudi v vprašanju dualizma, odnosno oblike, ki naj pride na njegovo mesto, nejasnost in zmešnjava, ki skoraj nima para. Velika Avstrija, personalna unija, združene države, trializem, federalizem, deželna avtonomija — vse to se meša kakor v kalejdoskopu, a vse je tako gladko, da izmuzne iz rok, kakor jegulja, kadar misli človek, da jo najčvrsteje drži.

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Toda solnce ni pozabilo na svoje otroke, niti ko so bili v velikem morju. Toliko časa so prosili in tako lepo, da jih je solnce končno na nežni lestvi toplega žarka povzdignilo iz morja. Po tej lestvi so se dvigali višje in nižje; tam gori pa je bilo lepo in veselo, ker so lahko pustili vso grenko sol spodaj. Ko so potem opazili v daljni, daljni daljavi bele gore, so hiteli dan in noč. Nazadnje so dobili celo snežnobeke peroti

in na teh krilih so prileteli na najvišji vrhunec velikega hriba, kjer so našli milijone takih solnčnih otrok v belih oblečicah. Dolgo so ostali tam in bilo je čudovito lepo. Od tod so gledali po širnem, lepem svetu. Solnce jih je vedno ljubilo. Zvečer, preden je šlo spat, jih je odelo z nežnim rožastim pajčolanom in po leti jim je poslalo mnogo ljubih sestic z zelenimi krilci iz morja, da jim čas ne postane dolg. Ej, solnce je dobro in ljubeznivo! Zato jim je bilo tako tako čudovito prijetno pri srcu, ko jih je solnce letos prav toplo pogledalo in je reklo: »Sedaj morate dati zopet drugim sestricam prostora, ki bi tudi rade zapustile morje in priletele sem gor.«

Odkar so slekle belo oblečico, niso mogle

več leteti, pač pa so lahko tekale in skakljale, mnogo hitreje od župnikovih konj. Kostanjevca sta tekala že počasneje, čim bolj se je dvigala cesta v ozki gorski dolini. Potok pa je skakljal tem hitreje in vselejše dalje.

Nevidno, pa ravno tako hitro je prihajal župniku hladni, dišavni gorski zrak nasproti. Prsi so se mu širile, ko je globoko dihal. Vrgel je smodko proč, da ne onesveti nežne nedolžnosti gorskega diha.

Gore so stopile nekoliko v ozadje in pred njimi se je zasvetila ozka trata, na kateri so bile prve, gospojinski župniji pripadajoče hišice. Toda žena, ki je ravno zalivala cveticam pred malim oknom, in mož, ki je s koso v roki za trenotek pretrgal delo,

Ljubljanski sobni slikarji in pleskarji
veliko vrtno veselico

v nedeljo, dne 15. julija pod gozdičem pri g. Plankarju na Dolenjski cesti. — Sodeluje slavna društvena godba. — Ob nastopu hlada ples na plešišču pod milim nebom ob sodelovanju slavne društvene godbe. — Sicer različne zabave: srečolov, šaljiva pošta, gugalka za otroke i. t. d. — Začetek ob 3. uri popoldne. — Vstopnina 15 kr. Otroci prosti.

Vesela ni ta pisanost nazorov, mnenj, programov in aksiomov. Samo nekaj dobrega ima v sebi, namreč dokaz, da narodi, ki pridejo v poštev, sploh se niso imeli priložnosti za sporazum, da pa je dogovor vseh brezpogojna potreba.

Ne le moči, temveč tudi pravice nima nihče, da bi rešil vprašanje bodoče ureditve današnje avstro-ogrške monarhije po svoji glavi. Važno načelo lastnega odločevanja narodov je treba priznati čisto brez rezerve in zato je treba dati narodom priložnost, da odločijo. Avstro-ogrška potrebuje k o n s t i t u a n t e za ureditev svoje bodočnosti, kakor potrebuje vsako društvo ustanovni zbor, da si napravi temelj za življenje.

Takozvano avstro-ogrsko vprašanje stoji že na dnevnem redu in navadno se misli, da je treba rešiti samo alternativo: Ali novo zvezo obeh držav, ali pa ločitev. Toda tako enostavna ni stvar za tistega, ki ne misli samo na državo, temveč tudi, in v prvi vrsti, na živi element. O tistih zanešenjakih, ki sanjajo, da pošlje Avstrija svoje regimente na Ogrsko in jo osvoji, ni govoriti. To je preveč otročje. A tudi če potisnemo te rahlo na stran, nalletimo povsod na »državnike«, na ljudi in na stranke, ki izvajajo vse kombinacije iz nazora, ali da je Avstro-ogrška skupna monarhija, ali da sta Avstrija in Ogrska dve državi. Potem pridejo tisti, ki pravijo: Češko, Moravsko in Šlesko je ravno tako država, kakor Ogrsko, potem tisti, ki zagotavljajo, da Galicija pač ni cela poljska država, da pa je dežela, ki ji pristojajo vse pravice suverenitete, in tako gre to dalje in infinitum.

Podlaga vprašanju pa mora biti popolnoma drugačna in sicer jo vstvarja dejstvo, da živi v avstro-ogrski monarhiji cela vrsta narodov, katerih mejsebojno razmerje ni urejeno. Torej: Kako naj se ga uredi?

Na to vprašanje nima nihče drugi pravice, odgovorjati, kakor prizadeli narodi sami. Njih je treba vprašati. To se doslej še nikoli ni zgodilo in prav zato vlada tak kaos, da se človek ustraši, ako pogleda vanj.

Rešavanje je pač na poti. V obeh delegacijah in v obeh državnih zborih se govori neprenehoma o njem; avstrijska in ogrska vlada obravnavate, kvotni deputaciji računate. Na drugi strani Litve so Hrvatje v reški resoluciji določili svoje stališče in tudi med madjarsko in hrvatsko koalicijo se vodi razprave. A vse to je efemerno. Na ta način se nikoli trajno ne uredi razmer. Nezadovoljnosti narodov se po tej poti ne spravi iz sveta.

A političarji v tej dvojni državi ne razumejo svojega poklica, nimajo smisla za to, da bi lahko izvršili velepomembno nalogo

sta poznala prav tako malo prijazno iz kočije pozdravljačega moža, kakor koze, ki so grizle cvetice ob meji in so radovedno gledale konje, ne da bi ustavile delo svojih čeljusti.

Novi župnik je prepoznal še vse hišice. Takrat, pred mnogimi leti, so prišli vsi ljudje iz njih, da mu podajo zadnjikrat žuljevo roko v slovo. Zakaj pač ne pridejo danes, da bi ga pozdravili?

Le počakaj, kmalu bodeš pri njih. Skoraj vsi so tvoji novi sosedje, a roke jim ne moreš podati, kajti sedaj stanujejo v tvoji bližini na pokopališču. Veseliš se, da prihajaš v staro, ljubo Gospojno, ki si jo takrat žalosten zapustil. Vas najdeš že kakor takrat, izmed ljudi pa jih najdeš le malo. Nova generacija je dorasla. Kako bodeš živel s temi ljudmi?

Ne bodi plah! Prav dobro bode tebi in njim, saj prinašaš celo in čisto seboj, kar si odnesel takrat: S pravo ljubeznijo do bližnjega napolnjeno duhovniško srce.

Tam, kjer cesta nagloma zavije na levo, je pogledal dober ljubi znanec na novega

trajne zgodovinske veljave. Habsburška monarhija je naravnost vstvarjena, da vzorno reši narodno vprašanje in da stori prvi korak, ki bi mu moral prej ali slej slediti ves svet. Ne le da živi tukaj dolga vrsta raznih narodov, temveč še bolj važno je to, da žive skoraj povsod pomešani ter ni mogoče začrtati strogih narodnih mej, in pa da imajo skoraj vsi — kar pride pač šele v drugi vrsti v poštev — izvan države sonarodnjake. Ta monarhija je nekaka mala slika zemeljskega sveta in zato je neizmerno zanimiva. Avstro-ogrška nima kolonij, ne igra velike vloge v takozvani svetovni politiki, ne more nastopati imperia-listično; ali vendar bi lahko postala velevažna za ves svet, ako bi poiskala način za rešitev narodnega vprašanja. Skrb, ali se vzdignejo colninske pregrade med Avstrijo in Ogrsko, ali bode kronan češki kralj i. t. d., je smešno malenkostno spričo tega velikega, važnega, pomembnega vprašanja.

Ali kako smo pripravljeni na to rešitev? Po vseh glavah strasijo še starinski pojmi o državi; zunanja znamenja imajo več veljave, kakor bivstvo stvari; glavno pa je, da so ljudstvu zamašena usta na obeh straneh Litve. Vprašanje dualizma hočejo rešiti ljudje, ki se ne upajo poklicati ljudstva v politično areno in obstruirajo volilno reformo, ki je prvi korak, da dosežejo narodi pravico odločevanja o lastni usodi. Pa se čudijo, da je ljudstvo nepotrpežljivo in prijema za metlo, da izčisti zrak!

Klerikalci in militarizem.

Ni še davno tega, kar je pisal »Slovenec« v nekem članku, da se ni nikoli ogreval za militarizem. Kaj takega mora reči semtertja glasilo stranke, ki išče pristaše med širokimi vrstami ljudstva. Saj vedo klerikalci, da so bremena, ki jih nalaga militarizem narodom, največja in najtežja. Tisto slepo navdušenje za uniformo in za pokanje, ki je bilo nekdanj epidemično razširjeno, pojema bolj in bolj med našimi kmeti in razvija se izpoznavanje, da mora tudi poljedelec neznosno mnogo trpeti zaradi militarizma. O velikih davkih, ki jih mora plačevati za vojaške namene, ve nekoliko več, kakor pred dvajsetimi leti. Če mu vzamejo sina ravno takrat, kadar je prišel toliko do moči, da mu lahko izdatno pomaga doma, ni več ponosen, da je fant »tauglich«, temveč čuti težko svojo izgubo. Ako pokličejo njega samega na orožne vaje ravno, kadar je največ dela na polju, mora hočeš nočeš razmišljati o blaženosti

gospoda župnika. Tako prijazno se smehlja, kakor se pozdravlja samo ljubega prijatelja. Visoki hrib s hermelinovim plaščem ob plečih ga pozdravlja.

Sedaj sta prijatelja zopet skupaj. Naj je bil Hercog še tako daleč v pustih podonavskih dragah ali ob skrajnih mejah obsežne škofije za kaplana, povsod je bilo prvo, kar so iskale njegove oči, gospojinsko gorovje.

Žalostno mu je bilo življenje v kraju, kjer ni bilo videti ničesar družega, kakor daleč naokrog ilovnate hribčke brez gozda in drevja. Če je rasel na takih holmih tudi najboljši ječmen, so se mu zdeli vendar kakor stena, izza katere mu gineva srca v hrepenenju po gorah. Kadar pa je prišel v ravnini do točke, odkoder je pri jasnem vremenu in prozornem zraku v najdalnji daljavi lahko videl svoje ljubljene gore na robu širne planjave, četudi v tako nežnih obrisih kakor risarijo finega pajčolana, tedaj je poletelo njegovo hrepenenje čez reke in čez ravan. Cele ure je tedaj lahko stal na mestu

puske. Če mu potepta infanterija in kavalerija pri manevrih žito na polju, ga tudi to ne more navdušiti za militarizem. Delavec pa čuti še bolj, kaj pomeni zanj izguba treh let in potem vsako drugo leto pretrganje rednega poklica.

Misleči ljudje pa vedo tudi, kakšna nevarnost tiči sploh v instituciji stalne vojske in kako ovira ta naprava demokratični napredek in svobodno odločevanje ljudstva, pa tudi, kako lahko se izproži nabasana puška.

Ker hočejo klerikalci predstavljati ljudsko stranko in igrajo večno komedijo z demokratičnimi manirami, je torej potrebno, da povedo semtertja kakšno frazo proti militarizmu. Ali iz duše jim ne prihaja to, kajti kakor je klerikalizem avtokratičen v svojem bivstvu, tako je zavzet za vse, kar je enako v svojem jedru in kar podpira avtokratična načela. In ker imata klerikalizem in militarizem enak vir: Obstoječo družbo — in enak namen: Zaščito kapitalistične družbe, je logično, da ne smeta raniti drug drugega. Zato se ne sme verjeti slučajnim besedam »Slovenca«, temveč ogledati si je treba klerikalna dejanja.

»Slovenec« je sploh včas tako pisan, kakor bi bil glasilo vojnega ministrstva. Dobro je n. pr. znano, kako rad ščuva proti Italiji in kako mogočno ropota včas s sabljo. Zanimivejše pa je, da glasujejo klerikalci redno za vse militaristične izdatke in dr. Šustersič je letos v delegaciji čutil še potrebo, govoriti za vojni proračun ter pozivati druge delegate, naj glasujejo zanj. Kako se to strinja s pravim krščanstvom, je seveda uganka. Vera ljubezni pa organizirana, moritev, to je pač nasprotje, ki ga ni mogoče poravnati. Kristus, ki je branil Petru, potegniti moč, pač ni bil nikoli učitelj poboja. Seveda, s klerikalnim krščanstvom se strinja to prav imenitno, kajti to je vse drugačno, nego Kristusovo krščanstvo.

Šustersičev govor nas ni nič osupnil. Njegovo prizadevanje, da bi opravičil svoje glasovanje z volilno reformo, je bilo pač neumestno, ker ne bode nikomur dopovedal, da ima volilna reforma kaj opraviti s puškami in s torpedi. Samo zabeležiti smo hoteli dejstvo, kajti kadar nanese priložnost, bodo klerikalci zopet mogočno grmeli proti bremenom, ki jih naklada moderna država ljudstvu. In takrat jih bode treba spomniti, da so klerikalci zopet sami pomagali, naložiti narodu tako težko breme.

pa gledal na stotere vrhove in zobce, dokler ni našel hriba, ki ga je iskal.

In sedaj mu je stal v starem veličanstvu, v svetlobi letnega solnca tako blizu, da bi ga lahko potipal. Spadal je celo v njegovo lastno župnijo. Čim mu dovolijo dolžnosti, hoče splezati tja gor, da pozabi tam na vse skrbi in nadloge dolgih kaplanski let in da se nadiha sveže moči in novega poguma za novo župnijsko nalogo.

Pogreznjen v take sanjarije in spomine je gledal župnik še vedno na hrib. Popolnoma je prezrl, da je gledala tudi gospojinska cerkvena že nanj, z zvonika pa cerkovnik. Njega seveda ne bi bil mogel videti; ta pa je že opazil kočijo ter je dal znamenje, naj počti topič. Kmalu potem so zvonovi slavnostno zazvonili, da pozdravijo novega gospoda s svečanim glasom in da naznanijo Gospojinčanom približanje novega pastirja.

Niti topičev pok ne bi bil odvrnil župnika od njegovih ljubljanih hribov, da niso skočili ustrašeni konji na stran, tako da je župnika na vozu podregnilo ter ga zdramilo iz sanj in misli. Kočijaž je imel dosti opra-

Dopisi.

Jesenice. Kadar primanjkuje klerikalnim časopisom gradiiva, tedaj se spravijo nad socialne demokrate, nad katerimi spuščajo veliko ložje svojo jezico, kakor nad izkoriščevalci. Vzor takega časopisa je zakotna «Naša moč», ki jo vsiljujejo delavcem kakor gossem koruzo. Motijo se pa zelo, če mislijo, da bodo kaj opravili s svojimi prisiljenimi napadi; čim bolj bodo zabavljali socialnim demokratom, tem bolje jih bode delavstvo izpoznavalo. Tudi tukaj na Jesenicah imamo nekoliko takih zagrizenih klerikalcev, katerim se je sanjalo nekoč, da bodo spravili vse pod se. A ko vidijo, da se delavstvo ne da zapeljati za vse čase, se penijo, da teče žolč kar curkoma. Sedaj jih je prišla zopet grozna nevoščljivost, ker je določilo vodstvo tukajšnje tovarne 200 delavcev, med njimi tudi nekoliko Korošcev, katere namerava pri otvoritvi nove železnice predstaviti za rudarje. Ako bi bila izbrala tovarna same patentirane klerikalce, bi bilo vse dobro; «Slovenec» in «Naša moč» bi pela hozoiana. Ker se pa tovarna ni ozirala na to, kateri stranki pripada ta ali oni, so močno užaljeni, da je «ajmoh!» zaostal in ker si ne znajo pomagati drugače, se obdregujejo ob Korošce. Bodi jim povedano, da nimajo Korošci sploh ničesar opraviti z načrtom o rudarjih; saj bi sami lahko vedeli, da je to stvar tovarne. Očitajo pa tudi Korošcem, da ne znajo govoriti ne slovensko, ne nemško. Kakšni učenjaki pa so torej ljubi klerikalci, ako razumejo Korošce, da zabavljajo popom? Trdijo, da Korošec ne zna biti nič družega, kakor socialni demokrat in da mu je korist delavstva deveta briga. No, biti socialni demokrat, pomeni ravno, brigati se resno za delavske koristi, vsekakor bolj resno, kakor se brigajo klerikalci, ki se a la kaplan Čuk vojskujejo na shodih s palicami — v smislu krščanske ljubezni do bližnjega. Vse to zabavljanje nas ne spravi iz miru. Svetujemo le klerikalcem, naj nikar ne govore mnogo o stavki leta 1904, kajti takrat so jo ravno oni tako zavozili, da je vsak-mu pametnemu človeku jasna njih popolna nezmožnost za zastopanje delavskih interesov. Hoteli smo že davno pokopati kapitalne kozle, ki so jih postreljali tedaj; ali s svojim izzivanjem nas silijo, da povemo, kako je bilo in kako imenitno ulogo so tedaj igrali klerikalci. Dne 24. aprila 1904 — bila je nedelja — je bil na Javorniku shod ondotnih stavkarjev. Tam se je prečitale resolucijo, sestavljeno od nekaterih posameznikov brez sporazuma z drugimi. V torek pa se je naenkrat ustavilo delo v vseh oddelkih, in sicer v nekaterih prostovoljno, v drugih pa prisiljeno. To se je zgodilo čisto na slepo, popolnoma brez glave, kakor se godi ravno pri ljudeh, ki nimajo pojma, kaj je delavski boj. Odbora za stavko ni bilo, stavkati se je začelo, ne da bi bil kdo ravnateljstvu naznanil delavske zahteve, ne da bi jih bili delavci sami formulirali. Šele drugi dan, ko je trajala stavka že več kakor 24 ur, se je volilo nekaj odbora, kar bi moralo biti prvo, in šele tretji dan se je predložilo ravnateljstvu zahteve, kar bi se moralo zgoditi sploh pred stavko. Za danes naj to zadostuje. Že iz tega se razvidi, da so klerikalci v delavskih zadevah popolni ignoranti. Če pa «Naši moči» ne zadostuje to, ji prezentiramo prihodnjič še več; klerikalci vedo, da jim to ne bode koristno. Pa kakor hočejo.

Trbovlje. Prihodnjo nedeljo so tukaj volitve v odbor bratovske skladnice. Znano je, da je vseliti te skladnice v vrsto najslabših bolniških blagajn, kar jih je v Avstriji, in to pomeni mnogo, ako se pomisli, da naše zakonodajstvo o bolniškem zavarovanju sploh ni kdove kaj prida. Velikim podjetnikom pa je se to preveč in zato se trudijo, da bi dobili te blagajne popolnoma v svoje roke. Upliv, ki jim ga daje zakon čisto brez potrebe in brez stvarne utemeljitve, jim ne zadostuje, marveč absolutni gospodarji hočejo biti v bratovskih skladnicah. Ker se po ravni poti ne more doseči tega, iščejo podjetja kriva

pot. Delavci imajo volilno pravico, katere se jim na žalost podjetnikov ne more vzeti. Poskuša se torej drugače, in sicer tako, da se sili delavce, glasovati za take kandidate, ki so všeč podjetju. V Trbovljah služi družbi v ta namen pazniško društvo, ki je že dostikrat pokazalo, kako sovraži svobodo in samostojnost delavstva. Tudi za sedanje volitve je društvo postavilo kandidate, pa agitira zanj na vse kriplje. Ker pa ve, da z legalnimi sredstvi ne more zmagati, izvršujejo kolovodje na delavce nezasišlan pritisk. V nedeljo so n. pr. nagnali okrog 300 delavcev na delo. Ali v resnici je bilo delo čisto postransko; stvar je imela le ta namen, da se spravi delavce skupaj in da se more pod krinko dela agitirati. Pazniki naslopajo pri tem lepem opravilu kot predpostavljene in hočejo delovati s svojo avtoriteto. Razume se, da to ne bi bilo mogoče, ako ne bi bilo podjetništvo v sporazumu. Kandidatje pazniškega društva niso v resnici nič družega, kakor kandidati družbe. Zakaj pa se podjetje tako poganja za zmago pri teh volitvah, je jasno iz dose-danje prakse, ki je v Trbovljah dobro znana in izpričuje, da bi naši kapitalisti radi še bolj stiskali bolnike, kakor doslej. Rudar, ki voli te kandidate, škoduje sam sebi in svoji družini. V času bolezni pa bode prepozno tarnati. Sedaj je čas, da store trboveljski rudarji svojo dolžnost — v svojem lastnem interesu. Ako volijo kandidate organizacije, bodo imeli v odboru ljudi, ki bodo storili za skladnične člane vsaj to, kar je mogoče storiti v sedanjih, dosti klavnih razmerah. Treba pa je, da stori vsaki rudar potrebno delo, to se pravi ne le, da voli kandidate, ki jih priporoča organizacija dogovorno z zaupniki, temveč da tudi pridno agitira za nje. V nedeljo popoldan je bil glede tega javen shod na Lesjakovem vrtu, ki je bil izvrstno obiskan. Sodrug E. Kristan je temeljito razložil pomen bratovskih skladnic in delavskega zavarovanja splah in je priporočal kandidate organizacije. Govorili so še nekateri drugi sodrugi in udeleženci, moški in ženske, so pazno in s pritrjevanjem poslušali zanimiva izvajanja. Sedaj pa je treba, da gredo na delo. Čim hujsi je pritisk podjetništva, tem bolj intenzivna mora biti agitacija sodrugov.

Bartoli, Tavčar et comp.

Nenadoma, kakor elementarno presenečenje, se je porodila volilni reformi nova nevarnost. Italijanski poslanec Bartoli, ki zastopa v državnem zboru poreški volilni okraj, je začel v ponedeljek s popolnoma pravilno obstrukcijo v odseku za volilno reformo. Že v petek večer je z vsemi znamenji nenadoma znorelega človeka začel metati knjige po mizi, prekucevati stole in sploh uganjati neumne nedostojnosti. V ponedeljek pa je govoril dve uri in pol, tako da ni prišel razven njega nihče do besede.

Na prvi pogled je njegovo početje popolnoma nerazumljivo. Na dnevnem redu so bili kranjski mandati, ki niso gospodu Bartoliju pravzaprav nič mar. On pa je govoril o italijanskih mandatih, o Trstu, o Istri, o Goriskem. Komentar temu brezvestnemu početju se pa najde, ako se pogleda malo za kulise. Tam so spravljene kranjski mandati res v zvezo z italijanskimi.

Kakor znano, zahtevajo Nemci en mandat na Kranjskem in motivirajo to z jezikovnim otokom kočevskim, z davčno močjo kranjskih Nemcev, z nemško kulturo, z nekdanjo pripadnostjo Kranjske k nemškemu «Bundu» i. t. d. Zofistika ni nikoli v zadregi za motivacije in z zadostno mero predrznosti se konstruira lahko vsak dokaz. Resne pravice do kočevskega mandata je prav malo in le tedaj bi se dalo zahtevo po njem legalno utemeljiti, ako bi veljalo povsod zelo liberalno načelo zastopstva manjšin. Ker pa se na ta princip le tam ozira, kjer ima kakšna močna skupina svoje manjšine, je umevno, da se Slovenci upirajo temu mandatu, odnosno da hočejo privoliti vanj le tedaj, ako dobe kom-

penzacija. To nesoglasje med Nemci in Slovenci hočejo izrabiti Italijani v svojo korist. Glasovali bi za kočevski mandat brez vsake kompenzacije Slovincem, ako bi se Nemci zavezali, da bodo glasovali za vse zahteve Italijanov. Na ta način je kočevski mandat dragocen za Italijane; kadar je zaključeno glasovanje o njem, izgine cena, za katero bi bilo mogoče skleniti nemoralno kupčijo. Tako je pojasnjena Bartolijeva obstrukcija.

Da je bil mogoč nastop Italijanove brutalnosti, je pripisati nerazumljivi popustljivosti odsekovega predsednika, ki je dovolil obstrukcionistično govoranco o predmetu, ki sploh ni bil na dnevnem redu. Z enako pravico, kakor je Bartoli govoril o italijanskih mandatih, bi bil lahko deklamoval o umorstvu Cezarja.

Pokazalo se bode kmalu, ali bodo italijanski kolegi Bartolijevi trpeli, da uganja take burke in bode li predsednik dovolil tako absolutno nedopustno početje. Delavstvo pa bode vsekakor izvajalo potrebne konsekvence iz situacije in tržaski sodrugi so v tem oziru že ukrenili, kar je treba.

Da so se veselili Bartolijevega nastopa vsi sovražniki volilne reforme, je naravno. Stein in Malik, grof Stürgkh in Bärnreiter so bili blaženi, da je italijanski kolega storil, kar so si sami želeli v globočini srca.

Kaj pa Slovenci? Kaj naši liberalci?

Kar je Bartoli storil, je zahteval «Slovenski Narod» od slovenskih poslancev, ako se ne izpolnijo njih želje na Štajerskem in na Koroškem. Obstrukcija v odseku je prav po srcu drja. Tavčarja, ki je še pred kratkim grmel proti enaki volilni pravici in je znesel vso svojo jezo nad volilno reformo. On jo sovražil in jo bode bržčas sovražil do konca svojih dni. Bil bi srečen, ako bi jo kdo preprečil. On bi moral pravzaprav čestitati Bartoliju in se mu zahvaliti, kajti če bi se posrečil njegov namen — če bi namreč tudi delavstvo mirno gledalo, tedaj bi se izpolnilo, kar želi dr. Tavčar, padla bi volilna reforma, ostal bi sedanji volilni red, ki je po liberalni logiki boljši za Slovence, ker imajo po njem 15 mandatov mesto 23, Nemci bi na Kranjskem ohranili svoja dva mandata, Italijani svojo večino na Goriškem in v Istri in dr. Tavčar slavil bi to kot slovensko narodno zmago.

Bartolijev nepričakovani nastop osvetljuje z žarečo lučjo nerodnost slovenskih liberalcev in pokazuje, komu pravzaprav služijo. Tavčar je zahteval obstrukcijo, Bartoli jo je začel, Stein in Malik se pa veselita. Idealna družba je ustanovljena! Zaradi slovenske narodne koristi ropotajo liberalci proti volilni reformi; kako grozno slaba mora biti za Slovence, ko se je najbolj boje — Nemci in Italijani! Kako heroično zastopajo slovenski liberalci slovensko «narodno korist», ko pomagajo nacionalno najbolj zagriženim Nemcem in Italijanom, ohraniti vse pri starem!

Volilna reforma, o kateri se sedaj sklepa, ni idealna. Neštetokrat smo povedali to, pokazali smo vse njene pomanjkljivosti, poudarjali smo, da bode naloga novega državnega zbora, popraviti celo vrsto napak. Za nikogar ni reforma tako krivična, kakor za delavstvo. Ali reforma je potrebna in če se ne more doseči idealne, je treba vzeti tako, kakršna je mogoče. Ravno z narodnega stališča bi morali Slovenci izpoznavati to in v svojem narodnem interesu bi morali z vsemi močmi delovati na to, da se jo perfekcionira. Če nič drugega, bi jim moral Bartolijev nastop odpreti oči. Italijanski poslanec iz Istre joka in stoka, kriči in zmerja, skače in razbija, ker sluti, da se izpremene razmere v Istri. Izpremenile bi se bistveno, celo če bi obveljalo vse, kar zahtevajo. V Istri imajo Italijani doslej štiri mandate, Hrvatje enega, Slovenci nobenega. Po vladnem načrtu dobe Slovenci tri, Italijani dva mandata. Ako bi se ustreglo njih zahtevam, bi dobili tri. Slovenska politična moč v Istri bi se izravnala z italijansko. Z narodnega stališča je to velikanska pridobitev in če ne bi imela volilna reforma na

jugu drugih posledic, bi to zadostovalo, da bi jo morali Slovani braniti z vsemi močmi proti brezvestnim napadom. Liberalci pa hočejo, naj se jo obstruira in vrže!

Kvaliteto dosedanjih italijanskih poslancev je jasno dokumentiral Bartoli. Da s tem ljudmi ni lahko doseči modus vivendi, je umevno; menda je to sploh nemogoče. Posledica volilne reforme pa bode, da se bode moral izpremeniti tudi značaj italijanskega parlamentarnega zastopstva. Obstoječe kurije omogočajo, da je italijanska frakcija vedno umetno sestavljena in zastopa šovinistično manjšino; volilna reforma provzroči, da dobi prejalšeje tudi med Italijani objektivna večina svoje legalno zastopstvo, da pridejo torej na površje elementi, s katerimi je mogoč sporazum. Kakor v Istri, tako je na Goriškem. Tuintam so pridobitve Slovencev po volilni reformi velikanske, nedostatki na Štajerskem in na Koroškem pa so tako irelevantni, da mora »Slov. Narod« danes sam priznati, »da je z občnega stališča nazadnje vseeno, ali imajo (Štajerci) šest ali sedem mandatov, ker to ne bo premenilo značaja dežele«.

Ali imajo spricho teh razmer liberalci še dovolj poguma, da ščujejo proti volilni reformi in da žugajo z obstrukcijo? Ali imajo dovolj vesti, da prepuste istrske in goriške Slovence dosednji usodi, ne da bi s tem kaj pomagali Štajercem in Koroščem? Če je imajo, tedaj naj le poizkusijo svojo srečo v koalicijski s sovražniki reforme. Naj se dr. Tavčar le združi z Bartolijem in Frankom Steinom. Slovenci pa bodo izvedeli, da so potekle vse krokodilske solze o štajerskih Slovencih, o tužnem Korotanu, o bedni Istri iz zgolj hinavščine; izvedel bode, da so bili pravi izdajalci slovenskih narodnih interesov slovenski liberalci.

Politični odsevi.

Delegaciji sta končali svoje zasedanje. Ako se hoče na kratko oceniti ta dogodek, se ne more reči nič družega, kakor: Hvala bogu, da ni treba več čitati dolgih in dolgočasnih govoranc ljudi, ki se zde silno važni sebi, ali nikomur drugemu.

O zborovanju državnega zbora se razširjajo najrazličnejše vesti. Dočim je ministrski predsednik baron Beck izjavil, da bode zboroval parlament toliko časa, da reši vsaj najvažnejši del volilne reforme, je naznanjal nemški minister-rojak Prade, da pojde zbor 14. t. m. na počitnice, a odsek za volilno reformo bode zboroval dalje. Sedaj se to zopet preključuje, govori se pa, da začno počitnice 21. t. m. Ako parlament hoče, je seveda do tega časa lahko gotov s celo volilno reformo. Važno je pa vsekakor, da se reši vsaj glavne točke pred počitnicami. Da si žele poslanci vakanc, je že umevno; a da ne pridejo prej do njih, tega so krivi sami. Ako bi bili prej nekoliko pohiteli z volilno reformo, pa bi bili sedaj že lahko doma in tudi prebivalstvo bi imelo mir.

S Srbijo ima Avstrija zopet nekaj kakor carinsko vojno; ogrska meja je za uvoz iz Srbije zaprta. Srbija hoče naročiti nove topove za svojo vojsko. Avstrija zahteva, da jih naroči pri tvrdki Skoda v Plzinju, Nemčija pa jo podpira v tem ter je naznanila srbski vladi, da bi se v slučaju naročbe pri Kruppu naročilo razdelilo med Avstrijo in Nemčijo. Srbska vlada hoče naročiti topove na Francoskem; dunajski »Sonn- u. Montags-Zeitung« trdi, da je za ta slučaj ministrskemu predsedniku Pašiću obljubljena provizija, ki bi iznašala več milijonov.

Na Ruskem se množe revolucionarne izjave. V nedeljo je bilo v Peterburgu mnogo političnih shodov; nosilo se je rdeče zastave in prepeval revolucionarne pesmi. Na raznih mestih je prišlo tudi do bojov s policijo in s kazaki. V Odesi je imelo vojaštvo velik shod, kjer je sklenilo prositi dumo, naj pošlje komisarje, ki bi preiskali položaj vojaštva po celi deželi. Shod je tudi izrekel, da bode vojaštvo podpiralo z vso odloč-

nostjo dumo v zasledovanju njenih demokratskih ciljev. Med kmeti vre silno; povsod se politizira. Zmerne stranke izgubljajo svoj upliv in vedno bolj ga pridobivajo socialni demokratje, ki so se sedaj v dumi organizirali v lastnem klubu. Peterburški delavci so izrekli svojo solidarnost z delavskim svetom, ki je bil lani aretiran in se sedaj vrši razprava proti njemu; ogromno število delavcev zahteva od državnega pravdnika, naj jih obtoži, ker je postopal delavski svet v njih imenu.

Proti admiralu Roždestvenskemu in častnikom torpedovke »Bjedovi« je bil izvršen proces zaradi kapitulacije pred Japonci. Roždestvenskij je bil oproščen, štirje častniki so obsojeni na smrt, a priporočeni za milejšo kazen. Roždestvenskij je sam zahteval, naj se ga obsodi, češ, da je dal take zapovedi, ki niso bile jasne in so morali častniki misliti, naj kapitulirajo. Nihče pa ni vprašal, ne povedal, kako je bilo mogoče, da niso bile ne ladje, ne topovi, ne streljivo nič vredno.

Socialni pregled.

Rudarska stavka v Labinju (Albona) še ni končana. Ker že traja stavka več mesecev, priporočamo sodrugom, da podpirajo stavkojuče rudarje. Doneske sprejema tudi naše upravnistvo.

Društvene vesti.

Društvo »Ljudski oder« je preneslo izredni občni zbor, ki se je imel vršiti dne 10. t. m., na torek dne 17. t. m. Prosi se vse člane, da bi se vdeležili v velikem številu.

Najnovejše vesti.

Bartoli in tržaško delavstvo.

Trst, 11. julija (Brzjav). Snoči je improviziralo tržaško delavstvo dva velikanska shoda v »Delavskem domu«. Na enem so se zbrali slovenski, na drugem italijanski delavci v protest proti obstrukcionističnemu nastopu Bartolija v odseku za volilno reformo. Delavci so prišli naravnost iz delavnic. Po shodu je bila velika demonstracija. Delavstvo je bilo silno razburjeno proti Bartoliju. Govorili so pri demonstraciji sodrugi Kopač, Pittoni in Chiussi. Delavstvo splošno zahteva, naj se neodvlačno proglasi splošno stavko tudi za promet na suhem in na morju, ako italijanski poslanci ne ustavijo takoj obstrukcije.

Kranjski mandati.

Dunaj, 12. julija. Odsek za volilno reformo zopet ni prišel dalje. Dopoldan je govoril Plantan, ki je zagovarjal svoje predloge glede razdelitve okrajev in je milo jokal zaradi Štajerske in Koroške. Geßmann je povedal, da bode glasoval za kočevski mandat, ako se kompromisnim potom dá štajerskim Slovencem še en mandat. Potem je začel Bartoli ob 12. opoldan zopet italijansko govoriti (seveda obstruirati). Ob 1/3 mu je prišel Malik na pomoč, ki je zahteval, da se sešteje navzoče. Zaradi nesklepčnosti je Chiari zaključil sejo in napovedal drugo ob 4. popoldan.

Plantan obstruira.

Na popoldanski seji je Malik izmislil novo infamijo. Protestiral je proti obdržavanju seje, češ, da menda niso vsi udje odseka obveščeni. Geßmann je odgovoril, da je bilo že včeraj naznanjeno, od 10. do 1. ure in od 3. do 8., torej bi moral biti itak vsak član navzoč. Malik, Stürgkh in Malfatti so govorili nasproti in Stein je predlagal konec seje. Ta infamni predlog je bil sprejet s 16 proti 13 glasom. Zanj je glasoval tudi slovenski »liberalec« Plantan, ki mu menda žalostna slava Bartolijeva ne da miru. Plantan in

Zazvorka sta bila edina izmed slovanskih poslancev, ki sta tako podpirala obstrukcijo. Prihodnja seja danes ob 10. dopoldan.

Tržaški protest.

Trst, 12. julija. Snoči so bile velikanske demonstracije; najburnejše je bilo pred stanovanji poslancem in pred nacionalističnimi kavarnami. Mnogo šip pobitih. S policisti je bil boj, več delavcev ranjenih. Nekoliko tramvajskih vozov se je prekucnilo. Razne kavarne so morali zapreti. Policijskega agenta, ki je hotel pred delavskim domom aretirati več demonstrantov, so premlatili. Razburjenost je ogromna.

Italijanska obstrukcija.

Dunaj, 12. julija. Italijanski poslanci so sklenili, danes končati obstrukcijo. (Pa se bo že še tudi naše Plantane ukrotilo!)

«Bodočnost» (politično društvo) v Ljubljani sklicuje na nedeljo dopoldne točno ob 10. uri dopoldan svoj občni zbor v Puntigamsko pivnico (Katoliški dom). Člani in drugi sodrugi se vabijo najvljudneje na shod tem potom, ker se ne bo izdajalo nikakršnih vabil ali letakov.

Protialkoholno zborovanje. Društvo »Abstinents« v Ljubljani, priredi v nedeljo, 15. t. m. protialkoholno zborovanje v mali dvorani hotela »Union«. Predavanja bodo od 9. do 12. dopoldne in od 2. do 6. popoldan. Govorili bodo o raznih z alkoholizmom v zvezi stoječih rečeh L. Smolnikar, dr. Krek, prof. Jarc, dr. Breclj, M. Stekar, J. Erženova, dr. Dolšak, I. Podlesnik, M. Moškerc, Fr. Avsec, Ant. Jarc, L. Lenart. Zvečer je veselica z godbo, petjem, deklamacijami i. t. d. — Priznavamo, da imamo glede ljubljanskega abstinentnega društva neke pomisleke. Ustanovili so ga klerikalci. Tudi to ne bi bilo napačno, ali ustanovili so ga, ne da bi se bili sporazumeli z drugimi in zato je vsekakor treba previdnosti, ker je zelo verjetno, da nameravajo porabiti tudi to društvo za klerikalno agitacijo. Protialkoholno gibanje nam je seveda simpatično. Socialni demokratje so vedno nastopali proti pijančevanju in tudi po Slovenskem se lahko opaza, da pojema alkoholizem povsod, kjer se razširja socialna demokracija. V Avstriji je stranka doslej nedvomno več storila za vspeh protialkoholizma, kakor vsaka druga skupina. S tega stališča torej nimamo prav nič proti »Abstinentu«. Ali kakor pravimo: Pri naših klerikalcih je vedno treba previdnosti. Sicer pa bomo na zborovanju morda videli, kakšna je ta struja. In potem se pomnimo še kaj.

„Slovenec“ se umetno in strastno razburja, ker so naši sodrugi v Idriji na svojo kandidatno listino postavili poleg pet naših, tudi dva napredna, socialni demokratijski prav blizu stoječa rudarja in enega obrtnika, ter seveda s to listino tudi prodrli pri volitvah. Piše o stvari tako, kot bi se radi tega zgodil velik greh na principih socialne demokracije. Kar čuditi se je »Slovenčev« skrbi za socialnodemokratske principe — no, mi se »Slovenec« le smejemo, kajti tudi tako pisanje ne zakrije gorostasnega klerikalnega poraza v Idriji. Kako so naši sodrugi fino vse uredili, kaže dejstvo, da je izvoljen sedaj v Idriji za župana g. I. Sepetavec le vsled intervencije naših sodrugov ter da je za podžupana idrijske mestne občine izvoljen celo rudar Ivan Tukač iz kandidatne listine naših sodrugov. In — za občinska svetovalca sta dalje izvoljena celo dva naša sodruga: namreč ravnatelj Anton Kristan in rudar Ivan Kokalj. — Naši sodrugi v Idriji že vedo prav dobro, kaj delajo — od »Slovenca« ne potrebujejo nobenega pouka. Razburjenosti njegovi se le smejemo — kajti vedo, da »Slovenca« peče uresničevanje gesla: dolsklerikalci!

Listnica upravnistva.

Skale pri Velenju: Prihodnjič.

Domače stvari.

Ministriranje na komando. Klerikalci imajo zanimivo pridobitev: Bivšega železniškega uradnika, ki je oblekel kuto. «Slovenec» naznanja kot nekaj posebnega, da bode bivši adjunkt H o l e č e k pel novo mašo. To je seveda njegova čisto privatna stvar, ki je za javnost le toliko zanimiva, ker se vidi, da še ni izumrla romantika. Mogoče, da je gospod Holecšek res storil ta korak iz notranje potrebe; tega ne maramo preiskavati. Ali efekt je vsakomur romantičen in tako je tudi razpoloženje, iz katerega izhaja. S tem bi bilo zanimanje za ta ne ravno epohalni dogodek lahko zaključeno. Toda v zvezi z nenavadno novo mašo je stvar, ki ni tako privatnega pomena. Gospod Holecšek je bil železniški uradnik. Sedaj postane duhovnik in s tem stopa seveda iz vsake zveze z železnico. Njegovi interesi so poslej združeni s cerkvi in železnice ne briga njegova bodoča karijera prav nič. Med železniškimi uslužbenci so bili nekateri njemu prej podrejeni kot uradniku; duhovniku pa niso več. Ali pri nas imajo nekateri ljudje o taki reči jako čudne pojme in na novo mašo človeka, ki je sedaj železnici tako tuj, kakor kak kaplan v Avstriji, se k o m a n d i r a ž e l e z n i š k e u s l u ž b e n c e k o t m i n i s t r a n t e. Na Holecškovo novo mašo so komandirani postajni odpravnik Anton Gregorec, pisarniški odpravnik Ivan Jaklič ter skladna nadzornika Ivan Frankovič in Fran Levstik. Železniški propisi paragrafirajo pač dolgo vrsto dolžnosti železničarskih uslužbencev; toda instrukcija, ki bi zahtevala od železničarja ministriranje, vendar ne poznamo in reči moramo, da se nam vidi ta zahteva že zelo predrzna. Svetovali bi vsakomur direktiji, naj preišče to stvar objektivno, pa naj dopove tistemu gospodu, ki jo je provzročil, da naj skrbi sam za svoje klerikalne ambicije; železničarji nimajo naloge, pomagati stalnim gospodom do papeževskih ordenov.

«Sokol» proti delavstvu. Dne 1. t. m. je slavil «Šišenski Sokol» razvitje svoje zastave. Navada je, da se povečuje pri nas take slavnosti, kakor bi imele kdove kako velik narodni pomen; za vsako tako priredbo se dela ameriško reklamo, vabi se ljudi iz vseh krajev slovanske vzajemnosti, govori se govore polne navdušenja in bombasta, po časopisih se objavlja neskončna poročila. Neumestno je to, naj se že sodi s katerega stališča se hoče; edino blagajniški interesi prirejanega društva opravičujejo tak tamtam; ti pa vendar niso tako važni, da se ne bi

viti, da je držal konje, sicer bi bili zdirjali z župnikom vred skozi vas in skozi množico, ki je bila zbrana na kraju vasi.

Župnik je izstopil z voza in občina je pozdravila novega dušnega pastirja, kakor je navada pri taki priložnosti. Voz so v tem potegnili v župnijski hlev, kar je bilo potrebno, kajti konji so se zopet vznemirili, ko so opazili rdeče cerkvene zastave in bele srajčice ministrantov.

Bili so skoraj sami tuji obrazi, ki jih je župnik videl tukaj. Samo eden se mu je zdel jako znan, le spomniti se ni mogel prav, odkod. Ali je bil kriv neprijazni pogled tega obraza ali kak neprijeten spomin, da ga je prijelo hipoma kakor strah in boječnost pred tem licem? A ni se mogel prav spomniti in zato je še enkrat z bolestnim vprašanjem pogledal v te neprijazno nanj zroče oči. Ali tudi drugi pogled mu ni dal odgovora. Možno pa, ki se je dozdeval župniku tako znan, je bil župan in mlinarski mojster Jožef Gros. Slaba vest, ki je dolga leta spala v njem, pa mu je tolmačila župnikov pogled tako, kakor da bi bil hotel

smelo povedati enkrat resnice o stvari. Pravzaprav bi jo morali povedati že davno tisti, ki stoje na prvih stražah narodnosti in narodnih interesov. Napuhavanje vsake slavnosti je namreč direktno škodljivo takim prireditbam, ki bi eventualno res zaslužile kaj več pozornosti. Vsakdanjost zmanjšuje vsaki stvari ceno, saj se tudi kruha, ki se ga je vsaki dan, ne čisla tako, kakor pečenke, ki pride samo ob visokih praznikih na mizo. In pri nas je nekaj časa res že toliko «velikih» slavnosti, da tisti, na katere se apelira, kmalu ne bodo poznali nobene razlike več. Toda to nas ne peče; naj skrbi za to tisti, ki so se abonirali na zaščitevanje narodnosti. Nam pa mora biti dovoljeno, da opozorimo tukaj na dejstvo, ki je vsaj tako važno, kakor razvitje zastave kakega društva. Organizirano slovensko delavstvo je bilo prisiljeno, da izreče bojkot Koslerjevega piva. In razume se samo po sebi, da je tak bojkot tem uspešnejši, čim širši je krog tistih, ki ga izvršujejo. Naravno je torej, da se je obrnilo delavstvo do vse slovenske javnosti in smelo je tembolj pričakovati, da doseže povsod primeren uspeh, ker ne zahteva izvrševanje bojkota nobenih posebnih žrtev. Koslerjevo pivo še ni taka izvenredna pijača, da je ne bi moglo nadomestiti kako drugo pivo, vrhutega pa nimajo slovenski narodni krogi prav nobenega povoda, da bi podpirali in ščitili Koslerjevo trdiko proti slovenskemu delavstvu. Nasprotno pa bi jih ravno narodni interes lahko navedel, da bi namesto šišenskega nektarja jemali kako drugo Gambrinovo kapljico. «Šišenski Sokol» pa je priredil svojo veselico na Koslerjevem vrtu in naredil je to naravnost ostentativno, tako da mora videti slovensko delavstvo v tej priredbi naravnost sovražen korak. Ni dvoma, da je bil «Šišenskemu Sokolu» bojkot znan. In s tem, da je šel na Koslerjev vrt, je neprikrito pokazal, da prežira delavske interese. Sokolstvo se ne more pritožiti, da bi ga bilo organizirano delavstvo kdaj napadlo. Ne ogrevamo se sicer za razne teatralne nastope, ali pristno jedro Sokolstva in njegovo glavno nalogo, krepčati telesa s telovadbo, smatramo za jako zdravo. Toda tako demonstrativno bagateliziranje slovenskega delavstva, materialno in moralno podpiranje delavskega nasprotnika mora ugonobiti vse simpatije, pa ne bode druge, nego da bode izvajalo delavstvo konsekvence iz tako sovražnega ravnanja. Naj pa potem nikar ne pride «Sokol» tožiti, da je delavstvo začelo boj. Basen o ovci, ki je volku kalila vodo, ne bode imela uspeha.

Občinska volilna reforma za Ljubljano je bila dne 3. t. m., kakor da se je zgodil čudež,

reči: „Te že poznam! Morilec Mihe si in še vedno imam tvoj nož, s tem nožem pa imam tebe v svoji moči!“

Ako bi bil mogel župnik slutiti, kakšne mračne misli so se predle dalje v mlinarjevi glavi, ne bi bil gledal s tako radostnimi pogledi na propalo župnišče, kjer bode poslej njegova domačija. Cela družba je odšla ob glasnem zvonjenju mimo župnišča v cerkev, kjer je Hercog prvikrat kot župnik molil za svojo občino in obljubil Bogu, da ji bode dober pastir.

Molitvi je sledil pred oltarjem kratek, a prisrčen nagovor, v katerem je takorekoč kot program razkladal besede: „Mir bodi z vami!“ Solze ginjenja so mu bile v očeh, ko je prvikrat blagoslovil svoje ljudstvo kot župnik.

To je bilo govorjenja, ko so šli ljudje po končani prvi službi božji novega župnika domov ali pa v gostilno! „Dober pridigar bode — kako lepo izgovarja! — izmed počasnih tudi ni — pa kako milo in prijazno gleda!“ Ali še bolj kakor prva pridiga so osvojili njegovi konji spoštovanje kmetov.

na razpravi občinskega sveta. Toda to se je zgodilo le en passant. Občinski svetnik gosp. Franchetti je namreč vprašal župana, kako «stoji ta stvar». Kdor pozna navade v korporacijah, v katerih ni večine, si pač lahko misli, da je bilo vprašanje dogovorjeno že pred sejo in da je gospod Franchetti prav dobro vedel, kaj mu odgovori gospod župan. Interpelacija ni imela namena, grajati brezprimerno zavlacenje te zadeve, temveč je hotela dati samo gospodu županu priložnost, da izrazi svoje ogorčenje nad očitanjem, da ne drži svoje besede. Gospod Hribar je bil res zelo hud in se je skliceval na to, da je podal «že» lani oktobra odseku tiskani načrt. Njegova krivica ni, da odsek še ni storil svoje naloge, sicer pa to tudi ne bi nič pomagalo, ker ne deluje deželni zbor, brez katerega se ne more uveljaviti reforma. Dr. Triller pa je zopet pripovedoval, da odsek ne more sklepati, ker sta večinoma zadržana njegova člana dr. Tavčar in Plantan v državnem zboru. To so besede. Vse skupaj pa je komedija, in sicer nedostojna komedija. Ljubljanski občinski svet gotovo ni vzoren zastop, a tudi v njem ni bil še noben porod tako težak, kakor občinska volilna reforma. Cela leta je bilo treba, preden je bil sploh izdelan načrt preosnove. Toda na to nočemo posegati nazaj. Ali prosimo: Lanskega oktobra je dobil odsek osnovo in še sedaj ni tako daleč, da bi mogel podati svoje poročilo zboru. Ali niso gospodje res neznansko pridni? Kako jim je pravica ljudstva prirasla k srcu! — Seveda, deželni zbor ne zboruje. Ali kaj je to mar občinskemu svetu? Kaj so mestni očetje odgovorni za deželni zbor? Naj sami store svojo dolžnost, za nedelavnost deželnega zbora se bode obračunalo z deželnim zborom. Končno gospodje vendar niso proroki in ne vedo, kaj bode v deželnem zboru, kadar se zopet snide. Ako skoraj trideset let niso mogli opraviti svojega dela v odseku, potem ne vemo, kako ga izvrše nagloma, ako se snide deželni zbor. Če si gospodje sploh razbijajo glavo s kakšnim vprašanjem, tedaj pač le s skrbjo, kako bi preprečili, ali pa vsaj dovolj popačili volilno reformo. In to delajo ljudje tiste stranke, ki se ne morejo dosti nastokati, da državnozborska volilna reforma ni dosti pravična. Za parlament absolutno enakost — seveda samo z jezikom, — za občinski svet pa sploh nič, to je liberalna logika in doslednost. Ta zanikarna stranka je res nepopoljšljiva in vrag naj ve, kaj se je sanjalo «mladini», ko so mislili, da se more ta hinavska klika pomladiti in preporoditi. Kadar ji teče voda v grlo, se nauči nekoliko demokratičnih fraz, obljubuje pokoro

„Ali si pogledal konje? Piročni je sedemnajst pesti visok — več kakor šest let nima drugi — pa kakšna kopita imajo! — škoda da eden nima zvezdice — seveda ima zvezdico!“

Kmetje znajo govoriti po cele ure o paru konj. Vsaka dobra lastnost konjska je provzročila tudi njih spoštovanje napram župniku. Saj so ponosni na župnikove konje, kakor da so njihov lastne živali.

Samo župan je šel nevoljen in jezljiv napram svojemu mlinu, ne da bi bil popil le eno čašo piva s člani občinskega zastopa.

Tudi v župnikovem srcu je lezla bolečina navzgor. Čeravno je bil sprejem lep in odkritosrčen, učitelja le ni bilo nobenega poleg. In ravno z učitelji bi rad skupno deloval na korist naroda. Zato ga vidimo že četrte ure pozneje, ko je še sam pozdravil kaplana in ga prosil za zvesto sodelovanje v vinogradu gospodovem, da zapušča župnijo in odkoraka proti stari znani šoli.

Dalje prih.

in poboljšanje, čim pa se ji da le malo zraka, se zopet povalja v stari politični prostituciji. Iz te katerije ne bo nikoli več nič. Hopfen und Malz verloren!

Zaveden delavec in prijatelj delavstva ne plje Koslerjevega piva!

Shodi.

Nabrežina, 30. junija. Včeraj popoldan je bil tukaj na občinskem trgu javen ljudski shod, ki je bil izvrstno obiskan. Udeležilo se ga je okrog dva tisoč ljudi, ki so z živim zanimanjem zasledovali njegov tek. Shod je otvoril sodrug Marica s kratkim pozdravom ter je podal po izvolitvi za predsednika besedo sodrugu E. Kristanu iz Ljubljane. Na dnevnem redu je bila «Volilna reforma» in govornik je v obsežnem govoru temeljito razložil nujnost preosnove volilnega reda za avstrijski državni zbor. Omenil je, da je splošna in enaka volilna pravica stara zahteva socialne demokracije, ki se je vedno bojevala za njo. A šele lani so stvari tako dozorele, da je socialna demokracija lahko z največjo energijo nastopila za njo in delavstvo je sklenilo, da porabi, ako treba, vsa sredstva, da doseže volilno preosnovo, preden pridejo nove volitve. Potem je govornik jasno razvil dogodke izza lanskega strankinega zbora v parlamentu in izven parlamenta ter je razložil sedanjo situacijo. Priznal je, da je reforma v nevarnosti in po krivici meščanskih strank, ki so tratile čas z brezvestnimi smesnimi prepiri, se mora sedaj zahteva po absolutni pravičnosti volilne pravice umakniti zahtevi, da se realizira volilno reformo sploh, dokler je še čas. Govornik je razložil pomanjkljivosti vladnega načrta, a naglasil je, da je sedaj prepozno, zahtevati saniranje vseh napak, ker se spravi s tem samo volilno reformo sploh v nevarnost. Omenil je

tudi načelne prednosti preosnove in je povedal, kaj je sklenilo vodstvo stranke in državna konferenca na Dunaju za slučaj, da bi odsek in parlament zavlekla stvar, ter je vprašal, ali hočejo nabrežinski delavci mirno gledati, kako pokoplje privilegirana klika reformo, ki je za delavce prvi korak do uveljavljanja v političnem življenju. Glasni klici so že tukaj pričali, da je tudi nabrežinsko delavstvo pripravljeno na vse. V enakem smislu sta govorila potem tudi sodruga Kopač in Pagnini. Tudi ona sta žela burno pritrjevanje. Potem je bila shodu predložena enaka resolucija, kakor v Trstu.

Bilo je videti, da bode takoj po glasovanju shod končan in da se izvrši vse gladko in v miru. Kar se pojavi nabrežinski kurat g. Čargo in zahteva besedo. Če nikoli, tedaj je g. Čargo na tem shodu pokazal, da je — v najboljšem slučaju — velik konfusionsrat. Mož si morda domišlja, da je sila moder; saj naglašja vsak hip, da je «studiral» sedemnajst let in da ima maturo. Toda to nič ne pomaga; da je znal na zrelostnem izpitu latinsko konjugacijo in deklinacijo in še nekoliko drugih pravil, mu že verjamemo. A v praksi mu je logika največja skrivnost. Takemu človeku kaj dokazovati, je tako, kakor metati bob v steno. Sicer pa menda včasih sam ne ve, kaj govori. Najprej je povedal, da soglašja z resolucijo, a naj se še sprejme dostavek, ki zahteva za Stajersko še dva slovenska mandata. Sodruga Kristan je protestiral proti takemu kukavičjemu jajcu; v resoluciji je povedano vse, kar je treba, tudi nedostatki načrta so proglašeni; a delavci se ne marajo pridruževati tistim «premodrim» prijateljem reforme, ki z — malo odkritosrčno — zahtevo idealne enakosti opravljajo delo za Franka Steina in Malika. Ali gospod Čargo je gonil svojo naprej. Misli je morda da utruji socialistične govornike; a v tem se je zmotil. Kako dosledno je njegovo mišljenje, pokazuje to: on zahteva 25 slovenskih mandatov, odbija pa politično stavko. Če se ga vpraša, s kakšnimi sredstvi hoče realizirati svojo zahtevo, zavije v stran in že govori kaj drugega. Na shodu se je temeljito pribilo njegovo demagogijo — odgovarjal mu je sodrug Kopač in dva nabrežinska delavca, ali gospod Čargo debatira ravno tako, kakor tista baba, ki je trdila, da se striže seno. Karakteristično je tudi to, da je pred shodom prosil predsedništvo, naj se ga ne napada osebno, na shodu je pa neprenehoma provociral z nestvarnimi mejklici, ki so se mu zdeli morda duhoviti, pa spominjajo na «dovtype», ki jih delajo šolarji, ko

še platno prodajajo. Shod je bil vsled njegove intervencije zelo živahen, ali Cezarju ni bil gospod kurat nič podoben, ko je odhajal.

Pri glasovanju je bila resolucija soglasno sprejeta; na celem shodu ni našel veličastni ne enega človeka, ki bi ga bila prepričala njegova modrost.

V Ljubljani je v sledečih tobakarnah «Rdeči prapor» naprodaj:

Blaž, Dunajska cesta.
Franzot, državni kolodvor, Sp. Šiška.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Kušer, Sv. Petra cesta.
Pichler, Kongresni trg 3.
Svatek, Glavni trg.
Šešark, Šelenburgove ulice.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Weiser, Jurčičev trg.
Gostilna Traun, Glince pri Viču.

V Trstu:

Laurenčić, Piazza Caserma.

V Gorici:

Krebelj Peter, Kapucinske nlice 1.

Na Reki:

Ricardo Camera, Corso 16.

Sodrug, delavec, berite in širite svoj list „Rdeči prapor“!

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni delavski hiši.

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni gostilni, kavarni in brivnici, kamor delavci zahajajo.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje: za celo leto K 5.44, za pol leta K 2.72 za četrt leta K 1.36. — Za Nemčijo: za celo leto K 5.96, za pol leta K 2.98, za četrt leta K 1.49. — Za Ameriko: Za celo leto K 7.28.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Hotel

BALKAN

Trst

Kavarna in restavracija.

Nova zgradba — 70 elegantnih sob. — Lift. — Električna razsvetljava. — Kopelji. — Cene zmerne.

10—5

Počkaj & Kögl.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje)

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago «Rdeči Prapor», «Arbeiter-Zeitung» in «Laboratore».